

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Соціальні та політичні конфлікти»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології – Протокол №8 від 15.08.2023

Розробники:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А. А., професор кафедри соціології та психології, доктор педагогічних наук, доцент Марченко О. Г.

Рецензенти:

1. Провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Мацегора Я. В.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Чепіга Л.П.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 9	05 соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 3 Вид контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 20; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 20; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 80; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – немає	заочна форма навчання Лекції – 10; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 8; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 102; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати – немає	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу “Соціальні та політичні конфлікти” - оволодіння системою знань про психологічні закономірності формування та розвитку соціальних та політичних конфліктів та практичне формування вмінь та навичок конструктивного підходу та аналізу виникаючих конфліктів.

Завдання курсу:

Цілеспрямоване оволодіння теоретичними знаннями з теорії розвитку соціальних та політичних конфліктів, їх загальними положеннями, цілями, методами та застосуванням цих знань у різних областях людської діяльності, а також попередження, нейтралізації та розв’язання соціальних та політичних конфліктів.

Сформувати вміння самостійно осмислювати значення конфліктологічних знань з метою формування необхідних професійних вмінь та навичок.

Міждисциплінарні зв’язки: засвоєння матеріалу даного курсу створює достатні теоретико-методологічні засади для **підготовки до атестаційного екзамену (ОК18 за ОПП)**, для посилення знань з курсів «Кризова психологія» (ОК5 за ОПП), «Етнопсихологія» (ОК8 за ОПП), «Організаційна психологія» (ОК12 за ОПП).

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

➤ особливості предмету конфліктології, зокрема соціального та політичного конфлікту;

- структуру та принципи соціальних та політичних конфліктів;
- типи соціальних конфліктів;
- причини виникнення та динаміку соціальних конфліктів;
- сутність політичного конфлікту;
- види та причини політичних конфліктів;
- сутність та типологію міжнародних конфліктів;
- особливості врегулювання соціальних та політичних конфліктів.

вміти:

- застосовувати теоретичні знання до розв'язання соціальних конфліктів;
- визначати види соціальних та політичних конфліктів;
- проводити аналіз та соціальних політичних конфліктів;
- володіти методиками дослідження соціальних та політичних конфліктів;
- аналізувати динаміку протікання соціальних та політичних конфліктів;
- визначати чинники виникнення соціальних та політичних конфліктів.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	І. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-5	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
	ЗК-6	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
	ЗК-7	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
	ЗК-8	Здатність розробляти та управляти проектами.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК-9	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
Програмні результати навчання	ПР-4	Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

	ПР-8	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
	ПР-9	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
	ПР-10	Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Соціально-психологічний аналіз конфлікту.

Місце конфліктології в системі соціальних дисциплін. Соціально-психологічна характеристика умов виникнення конфліктів. Умови та образи протікання конфлікту. Загальна типологія конфліктів.

Тема № 2. Соціальний конфлікт його сутність і типологія.

Поняття соціального конфлікту. Рівні соціальної організації та конфлікти на цих рівнях. Суб'єкти соціальних взаємодій. Структура соціального конфлікту.

Тема № 3. Динаміка та врегулювання соціальних конфліктів.

Стадії розвитку соціальних конфліктів. Поняття „розв'язання конфліктів”. Чинники конструктивного підходу до врегулювання конфліктів. Моделі розв'язання та врегулювання соціальних конфліктів.

Тема № 4. Особливості конфліктів у політичній сфері.

Поняття та суть політичного конфлікту. Основні підходи до розуміння політичного конфлікту. Специфічні риси політичних конфліктів. Політична боротьба та її суть. Особливості політичного конфлікту.

Тема № 5. Причини виникнення та динаміка і структура політичного конфлікту.

Предмет та суб'єкт політичних конфліктів. Загальні причини виникнення політичних конфліктів. Горизонтальний та вертикальний політичний конфлікти. Політичні конфлікти цінностей та інтересів.

Тема № 6. Врегулювання політичних конфліктів.

Основні технології і засоби вирішення політичних конфліктів. Основні види угод мирного врегулювання політичних конфліктів. Вибори. Соціальне та політичне маневрування. Послаблення «системної опозиції».

Тема № 7. Міжнародний політичний конфлікт.

Поняття та сутність міжнародного конфлікту. Типи трансформацій міжнародного конфлікту. Чинники сучасних міжнародних конфліктів. Особливості міжнародних конфліктів. Традиційні методи врегулювання міжнародних конфліктів.

Тема № 8. Типи політичних конфліктів.

Основні типи політичних конфліктів. Загальні причини міжнаціональних конфліктів. Специфічні особливості воєнно-політичного конфлікту. Суть регіонального конфлікту. Політика та тероризм.

Тема № 9. COVID-19 – вплив пандемії на конфлікти у світі.

Коронавірус: вплив пандемії на загальну ситуацію в світі. Вразливість населення в зонах активних конфліктів. Нівелювання звичних каналів вирішення конфліктів під час пандемії. Соціальні наслідки пандемії у світі. Політична експлуатація пандемії.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1 Соціально-психологічний аналіз конфлікту	12	2	-	2	-	8	екзамен
Тема № 2 Соціальний конфлікт та його сутність і типологія.	12	2	-	-	-	10	
Тема № 3. Динаміка та врегулювання соціальних конфліктів.	14	2	-	4	-	8	
Тема № 4. Особливості конфліктів у політичній сфері.	12	2	-	2	-	8	

Тема № 5. Причини виникнення та динаміка і структура політичного конфлікту.	12	2	-	2	-	8
Тема № 6. Врегулювання політичних конфліктів.	14	2	-	2	-	10
Тема № 7. Міжнародний політичний конфлікт.	16	4	-	4	-	8
Тема № 8. Типи політичних конфліктів.	14	2	-	2	-	10
Тема № 9. COVID-19 – вплив пандемії на конфлікти у світі.	14	2	-	2	-	10
Всього за семестр № 3:	120	20	-	20	-	80

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1 Соціально-психологічний аналіз конфлікту	12	-	-	2	-	10	екзам ен
Тема № 2 Соціальний конфлікт та його сутність і типологія.	12	2	-	-	-	10	
Тема № 3. Динаміка та врегулювання соціальних конфліктів.	14	-	-	-	-	14	
Тема № 4. Особливості конфліктів у політичній сфері.	12	2	-	-	-	10	
Тема № 5. Причини виникнення та динаміка і структура політичного конфлікту.	12	-	-	2	-	10	
Тема № 6. Врегулювання політичних конфліктів.	14	2	-	2	-	10	
Тема № 7. Міжнародний політичний конфлікт.	16	-	-	-	-	16	
Тема № 8. Типи політичних конфліктів.	14	2	-	2	-	10	
Тема № 9. COVID-19 – вплив пандемії на конфлікти у світі.	14	2	-	-	-	12	
Всього за семестр № 3:	120	10	-	8	-	102	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента, слухача		Література:
Тема № 1. Соціально-психологічний аналіз конфлікту.		
Підготувати відповіді на питання: 1. Структура соціального конфлікту. 2. Сторони конфлікту. 3. Динаміка конфлікту. Сучасний стан конфліктології як науки.		Основна література: 1, 2 Додаткова: 5, 6, 7, 8, 9
Тема № 2. Соціальний конфлікт та його сутність і типологія.		
Підготувати відповіді на запитання: 1. Визначити основні структурні елементи конфлікту. 2. Розв'язати ситуаційне завдання, де потрібне визначити основні поняття соціального конфлікту: „конфлікт”, „причина конфлікту”, „конфліктна ситуація”, „інцидент”. 3. Серед представлених видів соціальних конфліктів вміти визначати їх види. Робота зі словником.		Основна література: 5, 6, 7, 8
Тема № 3. Динаміка та врегулювання соціальних конфліктів		
Самостійна робота, підготувати відповіді на запитання: 1. Передконфліктна стадія. 2. Критична крапка конфлікту. 3. Врегулювання соціальних конфліктів. Шляхи вирішення соціальних конфліктів.		Основна література: 2, 4, 6, 9.
Тема № 4 Особливості конфліктів у політичній сфері.		
Підготувати відповіді на запитання: 1. Конфліктогенні чинники політичного процесу. 2. Три аспекти визначення меж конфлікту. 3. Часові межі політичного конфлікту. 4. Специфіка політичного конфлікту. 5. Суб'єкти політичного конфлікту. 6. Теорія конфліктів за Ральфом Дарендорфом.		Основна література: 1, 6, 8, 9.
Тема № 5 Причини виникнення та динаміка і структура політичного конфлікту		
Підготувати відповіді на питання: 1. Хто може бути суб'єктом політичного конфлікту? Наведіть приклади. 2. Яка різниця між горизонтальними та вертикальними політичними конфліктами? 3. Дайте визначення режимного політичного конфлікту? Наведіть приклади. 4. Ідеологічний чинник політичних конфліктів. 5. Релігійний фактор політичного конфлікту. 6. Політичний екстремізм. 7. Радикальні ідеологічні політичні концепції. 8. Форми політичних конфліктів.		Основна література: 2, 5, 6, 8.

		9. Зробити повний конфліктологічний аналіз політичного конфлікту між партійними блоками: лівих, правих та центристів.	
		Тема № 6 Врегулювання політичних конфліктів.	
		Підготувати відповіді на питання: 1. Засоби виходу з конфліктної ситуації. 2. Робота зі словником. 3. Поняття „врегулювання конфліктів” у широкому та вузькому сенсі. 4. Проведення референдумів з суперечливих питань. 5. Діяльність посередника у процесі мирного врегулювання політичного конфлікту. 6. Категорії виборців.	Основна література: 2, 8, 9.
		Тема № 7 Міжнародний політичний конфлікт.	
		Підготувати відповіді на питання: 1. У чому полягає відмінність міжнародного конфлікту від будь-якого іншого виду конфлікту? 2. Суб’єкти та особливості міжнародних конфліктів. Наведіть приклади. 3. Джерела розвитку сучасних міжнародних конфліктів. 4. Як можна класифікувати міжнародні конфлікти? Наведіть приклади. 5. Наведіть приклади найбільш актуальних сучасних міжнародних конфліктів. Визначте їх чинники. 6. Суб’єкти та особливості міжнародного конфлікту. 7. Поняття превентивна дипломатія.	Основна література: 1, 2, 3, 4.
		Тема № 8 Типи політичних конфліктів.	
		Підготувати відповіді на запитання: 1. Динаміка і механізми етнічних конфліктів. 2. Наслідки етнічних конфліктів. 3. Наведіть приклади міжнаціонального конфлікту; його особливості. 4. Умови виникнення воєнно-політичного конфлікту. 5. Фази проходження воєнно-політичного конфлікту. 6. Конфліктогенні чинники міжнаціонального конфлікту. 7. Дії працівників ОВС залежно від стадій міжнаціонального конфлікту. 8. Об’єктивні та суб’єктивні труднощі боротьби з тероризмом у сучасному світі. 9. Джерела та умови розвитку сучасних воєнно-політичних конфліктів. 10. Війна як специфічний вид конфлікту. 11. Наведіть приклади регіональних конфліктів та зробіть їх аналіз. 12. Прогнозування регіональних конфліктів. 13. Які терористичні організації ви знаєте? Які цілі вони перед собою ставлять.	Основна література: 3, 5, 6, 7, 8.
		Тема № 9. COVID-19 – вплив пандемії на конфлікти у світі.	
		Підготувати відповіді на запитання:	Інтернет ресурси:

		1. Вирішення конфліктів в кризові моменти: на рівні уряду, міжнародної спільноти, громадянського суспільства. 2. Відновлення суспільного почуття та державних зобов'язань перед цілісною гарантією прав людини та гідності людини. 3. Проблема мирного виховання населення. 4. Вирішення конфліктів ненасильницькими способами.	3, 4
--	--	--	------

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми наукових есе

1. Конфлікт, як соціальне явище.
2. Соціальна природа конфліктів очима політологів: історичний контекст.
3. Соціальні причини виникнення конфліктів.
4. Основні структурні елементи конфліктів та їх класифікація.
5. Особливості прояву суб'єктивних та об'єктивних факторів конфлікту.
6. Класифікація конфліктів.
7. Соціальний конфлікт: суть і специфічні ознаки.
8. Джерела соціальних конфліктів у суспільстві.
9. Класифікація та типи соціальних конфліктів.
10. Основні функції та концепції соціальних конфліктів.
11. Теорії соціальних конфліктів та їх відмінності.
12. Особливості та моделі розвитку соціальних конфліктів.
13. Політичний конфлікт: суть і специфічні ознаки.
14. Політичні конфлікти як засіб врегулювання соціальних відносин
15. Джерела та суб'єкти політичних конфліктів.
16. Політичні конфлікти як засіб боротьби за владу.
17. Типологізація політичних конфліктів.
18. Особливості розвитку та розв'язання політичних конфліктів.
19. Теоретичні основи «конфліктної моделі суспільства».
20. Суспільна злагода та конфліктогенні фактори сучасного суспільного розвитку.
21. Політичні конфлікти та політичні кризи під час демократичної трансформації політичної системи.
22. Шляхи виходу з політичної кризи як проблема політичної конфліктології.
23. Причини виникнення та характеристики інституційних конфліктів.
24. Особливості міждержавних політичних конфліктів: юридичний та політологічний аспекти.
25. Політичні передумови, генезис та сутність міжнаціональних конфліктів.
26. Проблема управління соціальними конфліктами.
27. Методики вирішення політичних конфліктів на різних стадіях розвитку.
28. Війна як наслідок етнополітичного конфлікту.
29. Шляхи подолання соціальних криз.
30. Основні шляхи досягнення національної та соціальної злагоди в сучасному українському суспільстві.

5.1.1.1. Вимоги до оформлення наукових есе

1. Обрану тему можна перефразувати, звужити, розширити тощо.
2. Окрім реферативного опису робота обов'язково повинна містити виклад власних студента по обраній темі.
3. Робота повинна мати логічну структуру (вступ, основну частину, висновки).
4. При написанні основної частини рекомендується відштовхуватися від визначенні ключових понять теми.
5. Використання не менше трьох літературних джерел, серед яких повинні бути представлені не тільки підручники, але й наукові праці дослідницького характеру (статті, монографії).
6. Обов'язкова наявність посилань (у квадратних дужках) на використані літературні джерела.
7. В якості літературних джерел допускається використання статей або інших оригінальних наукових матеріалів, узятих з мережі Інтернет. Але не готові реферати, курсові, реферати, контрольні роботи тощо.
8. Самостійність роботи – найголовніша обов'язкова вимога. Робота обов'язково проходить перевірку «на плагіат»; готові реферати, «викачані» з популярних студентських сайтів не приймаються.
9. Вимоги до оформлення письмової тематичної роботи:
 - 1) обсяг 3-5 листів формату А-4;
 - 2) шрифт – Times New Roman, кегль – 14;
 - 3) інтервал – 1,5;
 - 4) поля - всі по 2 см;
 - 5) вирівнювання – «по ширині».

5.1.2. Теми курсових робіт

(не передбачено навчальним планом)

5.1.3. Теми наукових робіт

(не передбачено навчальним планом)

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка тематичних повідомлень;
- вирішення творчих практичних завдань.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: наукової літератури за темою та підготовка відповідей на додаткові питання;

Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль
Питання, що виносяться на екзамен.

1. Загальна типологія конфліктів.
2. Соціальний аналіз конфлікту.
3. Методологія та методи конфліктології.
4. Функції конфлікту.
5. Поняття соціального конфлікту.
6. Чинники соціального конфлікту.
7. Чинники соціальних конфліктів і революцій за П. Сорокіним.
8. Типологія соціального конфлікту.
9. Типологія соціального конфлікту за А. Раппопортом.
10. Динаміка соціального конфлікту.
11. Ознаки соціального конфлікту за Р. Макком та Р. Снайдером.
12. Соціальний конфлікт за Р. Дарендорфом.
13. Шляхи вирішення соціальних конфліктів.
14. Поняття політичного конфлікту.
15. Типи політичних конфліктів.
16. Політичні кризи.
17. Конфлікти та влада.
18. Кризи політичного розвитку.
19. Методи та прийоми вирішення політичних конфліктів.
20. Моніторинг соціально-політичних конфліктів.
21. Прийоми врегулювання внутрішньополітичних конфліктів.
22. Природа міжнародних конфліктів.
23. Теорії міжнародних конфліктів.
24. Відмінності конфліктів цінностей від конфліктів інтересів.
25. Класифікація міжнародних конфліктів.
26. Етапи розвитку міжнародного конфлікту.
27. Криза як фаза розвитку міжнародного конфлікту.
28. Основні чинники сучасних потенційних міжнародних конфліктів.
29. Природа етнополітичного конфлікту.
30. Сутність і еволюція етнополітичних конфліктів.
31. Типологія етнополітичних конфліктів.
32. Міжнаціональний конфлікт.
33. Класифікація міжнаціональних протиріч.
34. Політичні конфлікти та тероризм.
35. Сутність та типологія тероризму.
36. Ознаки тероризму.
37. Релігія та політика.
38. Воєнно-політичний конфлікт.
39. Причини воєнно-політичного конфлікту.
40. Типологія воєнно-політичного конфлікту.
41. Форми воєнно-політичного конфлікту.

42. Політичні засоби урегулювання воєнно-політичного конфлікту.
43. Регіональний конфлікт: поняття, характеристика.
44. Причини регіонального конфлікту.
45. Ознаки регіонального конфлікту.
46. Роль психологів у розв'язанні етнополітичного конфлікту.
47. Можливості мирного вирішення конфлікту.
48. Війна як форма політичного конфлікту.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачає накопичення балів до індивідуального рейтингу здобувача за відповідним навчальним курсом. Максимальна кількість балів, які здобувач може накопичити за результатами поточного контролю – 50.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- якості та активності роботи здобувача на лекційних заняттях;
- якості та активності роботи здобувача на семінарських та/або практичних заняттях;
- якості виконання завдань у межах самостійної роботи.

При визначенні поточної успішності здобувачів враховуються якості видів робіт, виконуваних ними: під час аудиторних занять; в межах самостійної роботи; як індивідуальних завдань; під час контрольних робіт. Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Окрім того, враховується ініціативність та активність здобувачів, що вони проявляють під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту або заліку. Максимальна кількість балів, отриманих на іспиті або заліку – 50.

Для обліку сукупного результату підсумкового контролю використовується загальна кількість балів, отриманих здобувачем за результатами поточного контролю (протягом семестру), до якої додається кількість балів, отриманих за результатами іспиту або заліку.

Результати підсумкового контролю відображуються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** У разі, якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом)

конкретної навчальної дисципліни. (Див. нормативний документ «Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті» URL: http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf).

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ						
Види робіт	Кількість видів робіт		Максимум балів за 1 вид роботи		Разом	
	<i>Денна форма</i>	<i>Заочна форма</i>	<i>Денна форма</i>	<i>Заочна форма</i>	<i>Денна форма</i>	<i>Заочна форма</i>
Робота на лекційному занятті	10	10	2	2	20	20
Робота на семінарському або практичному занятті	10	8	2	2,5	20	20
Індивідуальне завдання	1	1	10	10	10	10
Екзаменаційне тестування	1	1	50	50	50	50
ПРИНЦИПИ НАРАХУВАННЯ БАЛІВ						
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт (ден./заоч.)	Критерії оцінювання				
Робота на лекційному занятті	2/2	Всі лекції з даного курсу мають проблемно-дискусійний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені в дискусію.				
	1/1	Мінімальний бал отримують здобувачі, які не беруть участі в обговоренні, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи				
	0/0	Здобувач не отримує оцінку, якщо не проявляє активності на занятті або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.				
Робота на семінарському занятті	2/2,5	Робота на практичному занятті оцінюється, виходячи з того, чи проводив здобувач <u>самостійну роботу</u> для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень, групових проєктів тощо), з урахуванням якості виконаної роботи. Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо вільно оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою навчального курсу та якісно презентує свої наукові/інформаційні здобутки у вигляді повідомлення, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і				

		обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере активну участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.
	1/1,5	Здобувач отримує середню кількість балів, якщо оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою курсу, під час заняття проявляє високу активність, бере участь у дискусіях, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.
	0.5/1	Здобувач отримує мінімальну кількість балів, якщо не проявляє високої активності під час заняття, втім демонструє уважність і не відволікався від ходу заняття на сторонні справи.
	0/0	Здобувач не приймає участі в занятті, порушує дисципліну, не слухає інших, постійно відволікається
Індивідуальне завдання - есе	8-10	<i>Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації не менш ніж з трьох наукових джерел.</i> Максимальну кількість балів отримують здобувачі, які демонструють належний рівень знань і розуміння теми, знайомство із основними тенденціями, виявляють аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	5-7	Індивідуальне завдання виконано частково та потребувало доопрацювання. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
	1-4	Виконано частково, доопрацювання не було здійснене, терміни порушені. Роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить фактографічні неточності та/або необґрунтовані судження.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням вимог академічної доброчесності
Залікове тестування	1-50	Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

80–89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75–79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
65–74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Гелей С., Рутар С. Політологія: навч. посіб. 5 вид, перероб. і доп. Київ: Знання, 2014. 645 с.
2. Дробінка І. Г., Кришталь Т. М., Підгорецький Ю. В. Політологія: навч. посіб.; Міністерство освіти і науки України. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 289 с.
3. Іщенко М. Політологія: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького. Черкаси: Видавництво ЧНУ, 2014. 387с.

4. Кирилюк Ф. Політологія Нової доби: посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академія, 2013. 303 с.
5. Кузь О. Політологія: навч. посібник. Харківський національний економічний університет, 2014. 340с.
6. Обушний М. Політологія: довідник. Микола Обушний, Анатолій Коваленко, Олег Ткач; За ред. Миколи Обушного; КНУ ім. Т. Г.Шевченка. Київ: Довіра, 2014. 599 с.
7. Конотопенко О. П., Грив В. І., Лапшин С. А. Сутнісні характеристики політичного конфлікту в українському суспільстві. *Регіональні студії*, 2020. С. 12-15.
8. Ващенко І. В., Кляп І.В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 408 с.

Допоміжна:

1. Сучасні політологічні теорії конфлікту [Електронний ресурс] Студопедія. 2017. Режим доступу до ресурсу: <http://studies.in.ua/ru/teoriya-politicheskogokonflikta-shpargalki/1822-suchasn-poltologchn-teoryi-konflktu.html>.
2. Політична діяльність і політичні відносини. Конфлікти та кризи у суспільно-політичному житті [Електронний ресурс] // StudAll.org. 2015. Режим доступу до ресурсу: <https://studall.org/all-30022.html>.
3. Тихонюк С. А. Особливості політичних конфліктів в умовах реформування політичної системи : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01. Київ, 2013. 219 с.
4. Сахань О. М., Новіков О.В. Політичні конфлікти в Україні як прояв деструкції влади. Вісник Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. 2010. № 3. С. 182–191.
5. Станкевич І.П. Сучасні політичні конфлікти: джерела та шляхи розв'язання: дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2010. 213 с.
6. Дмитренко М. Політичні конфлікти: природа виникнення та методи їх урегулювання. Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація. 2014. № 4. С. 6–14.
7. Політичні технології регулювання міжетнічної та міжконфесійної взаємодії у новітніх українських реаліях: аналітична доповідь. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАП України, 2014. 188 с.
8. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ. за заг. ред. К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. 406 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського (www.nbuv.gov.ua)
2. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
3. <https://www.cronicadelquindio.com/noticia-completa-titulo-жертва-дель-конфлікто-кламан-пор-це-де-віоленсія-анте-пандемія-хроніка-дель-квіндіо-нота-138178>

4. http://ideaspaz.org/media/website/FIP_COVID19_web_FINAL_V3.pdf
5. Наукова бібліотека ім.. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
6. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
7. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>